

DIDYSIS HUMANISTAS

Asta Bočiulytė

Jonas Leonas Petkevičius — lietuvių tautinio atgimimo veikėjas, gydytojas.

Gimė 1828 metais spalio 17 d. Rozalimo valsčiuje, Panevėžio apskr., Felicijono Petkevičiaus, Bialozaro dvarų prievaizdo ir Justinos Janulytės, baudžiauninkės, šeimoje. 1835 m. nusipirko iš Bialozarų 102 ha Puziniškio dvarelį (Panevėžio apskr., Smilgių valsč.) ir jame apsigyveno.

Būsimasis daktaras mokėsi Panevėžio apskrities bajorų mo-

kykloje, Vilniaus gimnazijoje. Po šių mokslų penkerius metus kartu su baudžiauninkais dirbo tėvų ūkyje. Tačiau tėvų lūkesčių — tapti ūkio paveldėtoju — nepanoro patenkinti, veržėsi į prasmingesnį mokslo ir visuomenei naudingo darbo kelią. Su uždirbta tėvo ūkyje alga — 14 rub., pabėgo iš tėviškės ir įstojo į Kijevo universiteto medicinos fakultetą.

Pažangios universiteto idėjos padėjo suformuoti J. Petkevičiui pagrindinį jo gyvenimo credo — gyvenimas turi būti paskirtas visuomenei kultūrinti.

Su tokia nuostata 1885 m. jis grįžo į tėviškę, nuošalų Puziniškį, kvalifikuotam gydytojui nepelningą vietą, pasiryžęs tarnauti savo krašto žmonėms. 1860 m. vedė Malviną Chodakauskaitę, Čelkių dvarininko dukterį. Turėjo šešis vaikus.

1863 m. sukilimas palietė ir Puziniškio apylinkes. J. Petkevičius palaikė su sukilėliais sutartinius ryšius, dvarelio patalpose slėpė ir gydė sužeistuosius. Buvo suimtas ir 5 dienas tardomas.

1865 m. J. Petkevičius paskiriamas Joniškėlio fondinės ligoninės vedėju ir persikelia čia gyventi su savo gausia šeima. 1870 m. miršta žmona Malvina, užsikrėtusi nuo slaugomo šiltine sergančio ligonio.

Būdamas aukštos kvalifikacijos, gilių humanizmo ir demokratiškumo idėjų, J. Petkevičius buvo įgijęs didelio populiarumo. Pas jį plaukė žmonės iš tolimų apylinkių, visų buvo gerbiamas bei mylimas. Petkevičių šeimoje buvo akcentuojamas žmonių lygiateisiškumas, puoselėjama labdara, altruizmo idėja.

J. Petkevičius aktyviai domėjosi naujais gydymo būdais, šaukdavo gydytojų suvažiavimus, prenumeruodavo naujausią literatūrą, rūpinosi gydytojų kvalifikacija.

Savo apsišvietimu, erudicija, rūpinimusi lietuviybės reikalais. J. Petkevičius traukė ir inteligentiją. Joniškėlis (o vėliau ir Puziniškis) garsėjo inteligentų susibūrimais. Juose lankydavosi P. Višinskis, P. Avižonis, A. Bulota, Žemaitė, P. Gaide-
lionis ir kt.

Po 37 metų gyvenimo Joniškėlyje, 1901 m. Petkevičius su šeima persikelia į Puziniškį. Ir toliau verčiasi gydytojo praktika.

Sulaukęs gilios senatvės, susirgo inkstų akmenlige, pradėjo blogai matyti ir girdėti. Būdamas 84 metų susirgo plaučių uždegimu ir 1909 m. rugsėjo 30 d. mirė. Palaidotas Karpiškio dvarelio kapinėse.

J. Petkevičiaus humanizmo, patriotizmo, tarnavimo liaudžiai idėjas perėmė ir savo gyvenimu teigė jo duktė Gabrielė Petkevičaitė-Bitė.